

Underkänt för Svenska kyrkans utbildningsinstitut – SKUI

En *Utvärdering av profilutbildningarna vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut (SKUI) 2014–2019* har gjorts av Enheten för forskning och analys vid kyrkokansliet i Uppsala. Rapporten har uppmärksammats framför allt av Kyrkans Tidning i ett par reportage och i debattartiklar från tidigare elever. Utvärderingens resultat kan enkelt sammanfattas så: de elever som SKUI ska godkänna för tjänst inom Svenska kyrkan ger själva utbildningen underkänt.

Gudstjänst- och församlinglivet behöver stärkas inför framtiden. Där lever och växer kyrkan – eller i värsta fall tynar och dör. En viktig kugge i detta är att församlingarna har duktiga medarbetare, gediget utbildade och för sina tjänster förberedda präster, diakoner, församlingspedagoger och kyrkomusiker. Att medarbetarna delar Svenska kyrkans tro och liv är givet, men de behöver även vara införstådda med hela kyrkans bredd, med den katolska/allmänneliga kyrkogemenskapens många fromhetstraditioner.

För att få kompetenta medarbetare krävs en kompetent profilutbildning, helt enkelt att SKUI sköter sitt uppdrag. Enligt SKUI:s mål- och strategidokument ska den utbilda och förbereda studenter för församlingstjänst där de ska bidra till och utveckla kyrkans liv. SKUI är således en avgörande faktor för Svenska kyrkans framtid. Stora krav måste ställas på utbildningens innehåll och inriktning, på personalens bredd, teologiska och pastorala kompetens och öppenhet för olika fromhetstraditioner. Utvärderingen visar emellertid att bristerna är mycket stora i SKUI:s arbete och miljö.

Utvärderingen gjordes genom att alla studenter från åren 2014–2019 inbjöds att medverka i en enkätundersökning om utbildningstiden på SKUI. Generellt sett kan resultatet beskrivas som att en tredjedel var positiv till utbildningen, knappt en tredjedel neutral och ytterligare en dryg tredjedel negativ. Klart underkänt, således.

Några axplock från enkätsvaren visar på det alarmerande allvaret. På frågan i vilken utsträckning studenterna fått »relevant och tillräcklig kunskap för att utföra de uppgifter de ställs inför i sin yrkesutövning» är bara 43,8 procent positiva eller mycket positiva. Men det är mer illa än så. Av prästerna är endast ca 3 procent (5 av 163) mycket positiva medan inte mindre än ca 15 procent (24 av 163) är klart missnöjda.

Än värre blir det när studenterna ska bedöma slutåret på SKUI. Totalt är 36,4 procent nöjda eller mycket nöjda men av prästerna säger endast 5 procent att de är mycket nöjda. Av en utbildning bör man kunna förvänta sig att ett flertal ska vara mycket nöjda, inte bara nöjda. En utbildning där endast tre eller fem procent är »mycket nöjda» är direkt undermålig.

Enligt SKUI:s måldokument ska studenterna ges förståelse för kyrkans och församlingens uppdrag. Men återigen ger enkäten svidande kritik. Mindre än 30 procent av prästerna anser sig ha fått möjlighet att utveckla och fördjupa sin förmåga att reflektera pastoralteologiskt, tänka strategiskt eller ha fått »relevant och tillräcklig kunskap för att utföra de uppgifter och möta de arbetssituationer» som kan möta i församlingarna. Lika alarmerande är att färre än 50 procent svarar jakande på frågorna om utbildningen vid SKUI bidragit till att de tryggt kan representera Svenska kyrkan, samt om den bidragit till att de har tillräcklig kunskap om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära för sin tjänst.

Det är uppenbart att SKUI inte uppnått sina egna mål att skapa »en studiemiljö där vi utvecklar professionalitet, studenter växer i tro, hopp och kärlek, fördjupar samhörigheten i Svenska kyrkan, och där vi stärker förmågan att analysera vår samtid och gestalta evangeliets tilltal» (Ur *Mål och strategidokument för Svenska kyrkans utbildningsinstitut HT*

2019). Många studenter har tvärtom upplevt utbildningen som ett »nödvändigt ont» inför vigningen. Andra har haft svårt att ta seriöst på tiden på SKUI då den till stora delar präglats av metodologisk ateism, av en grund och flummig teologisk ton där det tydligt markerats mot den kyrkliga bredden. Istället har lärarna mer eller mindre kompromisslöst betonat det som uppfattas som »mainstream inom Svenska kyrkan».

Trots all kritik och ett par starkt kritiska debattartiklar (KT nr 51-52/2020 och 3/2021) av tidigare studenter ställer sig rektorn respektive programchefen för SKUI – Kenneth Nordgren och Elisabet Pettersson – sig näst intill helt oförstående. Deras svar (KT 53/2020 och 4/2021) tyder på en osedvanlig tondövhet för vad kritikerna försöker säga. Utbildningens konformism och utbildarnas oförståelse för kyrkans mångfald och olika fromhetstraditioner blir övertydligt. Men även rapportens slutord blundar för studenternas hårda kritik: »I denna rapport har vi identifierat en del förbättringsområden, men mycket har också framkommit som är bra med utbildningen vid SKUI.»

Lite lustigt blir det när det heter att »i undersökningsmaterialet hittar vi inget som tyder på en uppfattning om att det var bättre förr». Och nog är det sant. Kritiken är inte ny. Kyrkans pastorala utbildning av präster har allvarligt kritiserats i decennier. Det har handlat om allt från det teologiska innehållet, föraktet för olika kyrkliga fromhetstraditioner, bristande krav på grundläggande bibel- och teologisk kunskap till de pedagogiska metoderna.

Varje präst och diakon blir genom sina vigningslöften bärare av ett ämbete som inte är deras eget utan tillhör Kristus, ett ämbete som de lovar att förvalta i trohet mot kyrkans tro, bekännelse och lära. Därför måste utbildningen på SKUI på allvar bidra till att den kyrkliga identiteten fördjupas. Fokus får inte ligga på trendteologier eller det till synes modernt tidstypiska utan på att förvalta, fördjupa och förnya det som hennes Herre gett henne och som uttrycks i församlingarnas grundläggande uppgift.

SPT har länge varnat för att Svenska kyrkan på alla nivåer gjort andra prioriteringar än att stödja och prioritera församlingarna i deras grundläggande uppgift. Nedgången i de kyrkliga handlingarna, antalet gudstjänstdeltagare och det ökande antalet utträden har många orsaker – en av dessa är utan tvekan de felaktiga prioriteringarna. I kyrkans nuvarande situation är det en svår missbedömning om blivande medarbetare tvingas in i en teologiskt ensidig konformism närd av en inre kärna på SKUI och kyrkans kansli. I stället måste energin läggas på att utrusta och stärka blivande präster, diakoner, kyrkomusiker och församlingspedagoger så att dessa i sin tjänst kan stärka församlingarna. Kanske är det dags att även ge Johannelunds teologiska högskola, som redan utbildar flest blivande präster, möjlighet att också ha profilåret.

För det får inte fortsätta som det är nu – att den utbildning som ska godkänna studenter för tjänst i Svenska kyrkan själv får underkänt.